

door hem aangegeven zijn? Hij zal 'niet kunnen. Want hij keert thans de zaak onderstoven. Prof. Hepp en anderen hebben gezegd: dit en dat is ongereformeerd, in strijd met de belijdenis, en nog heel wat meer. We hebben dat weerlegd, zoover het publiek was, en ons of anderen (in de hoofdzaken) raakte. Die weerlegging is nooit ontleed. Nu hebben we al meer dan eens verklaard, niets terug te nemen. Dat is geen bluf, want men kan mij aan dit woord houden. Ook prof. Aalders, overigens in zijn methode van prof. Hepp te onderscheiden, heeft inzake het verbond meeningen als ongereformeerd aangewezen, die ondergeteekende heel kalm heeft verdedigd, onder aanwijzing, dat anderen uit gereformeerden kring ze ook aanhingen.

Als nu de heer Van Nes zegt: moge de synode ons een „oplossing“ geven, die het onnoodig maakt, partij te kiezen, dan moet de heer Van Nes niet doen, alsof dat tegen den oproep van „De Reformatie“ in zal gaan. Want, in tegenstelling met het „Jongelingsblad“, dat h.v. de farsche geluiden van prof. Aalders doorgaf, heeft ons blad verzoenend geschreven. Verzoenend, ja, door het middel van afwijzing der aanklachten of der scherpe disqualificaties (als van prof. Aalders). En dus, — als het met de synode kalm afloopt, en als er geen ongelukken komen, dan heeft „De Reformatie“ het pleit voor den vrede tegenover de felle aanklachten van '96 en daarna gewonnen. En dan is meteen bewezen, dat de sterke woorden, die ook in het „Jongelingsblad“ hebben gestaan, wat al te sterk geweest zijn. Waarvan we ook hartelijk overtuigd zijn.

Laat men nu niet denken, dat we den Bond een kwaad hart toedragen. We willen zelfs wel zeggen, wat naar onze meening goed voor hem zou zijn. Als de heer Van Nes daarover gesproken wil zien, dan kan hij dit verlangen bevredigd zien.

Niet wij zien alles onder aspect van „het gerezen conflict“, dat we nota bene voor het overgrote deel op misverstand zien berusten. Maar zij doen dat, die h.v. bepaalde colleges gaarne zien saamgesteld op een manier, die sommige stroomingen liefst uitsluit. Men sluit slechts uit, wier argumenten ondeugdelijk bleken.

De S. J. Popma schrijft, volkomen terecht, in „Amersf. Kerkbode“:

We moeten voorzichtig zijn met goedkope wijsheden, h.v. dat de verstandigste het eerst de strijd bij begaaf en van vredelevendheid blijf geeft. 'Niet willen doorzetten van een polemiek, 'tweigeren te antwoorden op argumenten is niet zelden 'tweigeren tot vrede te komen.

Niet oorlog voeren is nog geen vrede.

Wie dit alles bedenkt, oordeelt over onze persdebatten niet al te somber.

Of er dan geen aanleiding was voor de Synode tot voorzichtigheid te manen in de polemieken?

Zeer zeker wel, want 'tfeit van de onrust ligt er nu eenmaal. 'tZou niet verstandig zijn, daarvoor de oogen te sluiten, ook al acht men 'theele geval sterk overdreven. Wanneer ik weet, dat de kansen vrij groot zijn niet begrepen te worden, omdat velen niet rustig luisteren kunnen, doe ik beter — voorloopig — te zwijgen.

Dan moeten we nog rekening houden met 'tfeit, dat er krasse beschuldigingen zijn uitgesproken en op de pogingen deze te weerleggen, 't antwoord uitbleef. Dat feit geeft een heel eigenaardige spanning, die ons zeer voorzichtig moet maken.

Als voorbeeld denk ik aan een geestige recensie in „Credo“. Daar werd een brochure van den heer Janse

als volgt gerecenseerd: herhalingsoefeningen op geaccidenteerd terrein. Zonder de zoeven genoemde spanning zouden we er om kunnen glimlachen als om 'n beste mop. Maar nu is er een wrange bijmaak aan: in die enkele woorden wordt een beschuldiging gehandhaafd, zonder eenige poging om de tegenargumenten van den heer Janse te beantwoorden. We hebben geen vriendelijk grapje meer met een serieuzen ondergrond, maar een gecamoufleerde beschuldiging.

Iets soortgelijks hebben we nu met de jongste polemiek over de pluriformiteit. Een gangbare meening daarover is er niet. Prof. Lindeboom, Dr. Kuiper, Prof. Bavink, Prof. Dijk, Prof. Hepp, Prof. Honig, Prof. Schilder denken er onderling verschillend over. Dat kan ieder constateren, evenals 'tfeit, dat zoomin Bavink als Kuiper op dit punt doozichtig en helder zijn.

Nu heeft de Feenstra in het Geref. Meisjesblad „Bouwen en Bewaren“ zijn opvatting van de kwestie gegeven, die afwijkt van die van de meeste der bovengenoemde dogmatici. Ieder heeft natuurlijk 'recht 't daarmee niet eens te zijn, zelfs er van te schrikken, er tegen te polemiseren, enz. Waarom niet?

Het „Geref. Jongelingsblad“ blijkt nogal geschrokken en stelt als eenige mogelijkheid de opvatting van Prof. Honig.

Als 't „Geref. Jongelingsblad“ deze meening ziet als die der „Geref. leiders“, dan is dat een vergissing, tenzij men alleen die menschen voor leiders wil houden, waarmee men 'top een bepaald punt toevallig eens is, anderen als quantite negligeable beschouwt en h.v. de krachtige argumentatie van Prof. Greijdanus, vele jaren geleden naast zich neerlegt.

Maar heel vreemd wordt het, en in dezen tijd gevaarlijk, wanneer de voorlichting van „Bouwen en Bewaren“ zoo maar als ongelooft wordt bestempeld en die van het „Geref. Jongelingsblad“ toegejuicht.

In rustige tijden zou 't geen bezwaar hebben, en 'tgeval slechts komisch vinden. Nu de spanning, door de beschuldigingen in 't leven geroepen, er is, lijkt zulke polemiek me ongeoorloofd toe.

Zouden we nu maar niet een streep onder de zaak zetten, maar dan — na erkenning tegenover Meisjesbond en de Feenstra, dat het „Jongelingsblad“ zich ditmaal vergist heeft? Kom, het zou helpen, en de Redactie van het „Jongelingsblad“ zelf goed doen, ook tegenover de eigen huisgenooten.

K. S.

Reisattestaties aan militairen.

Verleden week gaven we op verzoek door wat de classis Amersfoort op het hart had. Thans is het billijk, dat we aan een tweede verzoek tot plaatsing voldoen. Het stuk volgt hier (dagteekening 18 December):

Naar aanleiding van de door U vermelde klacht van de classis Amersfoort betreffende het verleenen van reisattestaties aan gemobiliseerde leden der kerken, moge ik beleefdijk het navolgende onder Uwe aandacht brengen.

De Generale Synode van Sneek besloot in zijn zitting van 6 September j.l. aan de kerkeraden van Geref. Kerken te verzoeken:

1. den eersten Zondag gemobiliseerden, ingeval het Heilig Avondmaal op dien dag werd gevierd, tot de viering van het Heilig Avondmaal toe te laten op hun verklaring, dat zij belijdend lid in volle rechten van een Gereformeerde Kerk waren, en
2. aan gemobiliseerde leden der kerk, die buiten hun woonplaats vertoeven, ten spoedigste een reisattestatie te doen toekomen en dan gebruik te maken van de modellen, die op aanvraag gratis verkrijg-

vaderen zult ontslapen zijn, zoo zal ik uw zaad na u doen opstaan, dat uit uw lijf voortkomen zal, en ik zal zijn koninkrijk bevestigen. Die zal Mijnen naam een huis bouwen; en ik zal den stoel zijns koninkrijks bevestigen tot in eeuwigheid. (2 Sam. 12, 13.)

Hoewel Mattheüs er den nadruk op legt, dat Jezus Christus opkomt uit een geslacht, aan den anderen kant beklemt hij sterk de geheel aparte manier, waarop de naam van den Middelaar op de geslachtsrol moet worden geschreven.

We kunnen het eerste vers van Mattheüs 1 zoo lezen: Geslachtsregister van Jezus Christus, Davids Zoon, die op zijn beurt weer Abraham's zoon is. Mattheüs wil dit zeggen: „Jezus is door David, die zelf zoon van Abraham was, ook zoon van Abraham“. (Grosheide.)

Mattheüs handelt hier dus over het geslachtsregister van Jezus Christus. Die door David, Israël's koning, de zoon van Abraham is. De evangelist voert zeer beslist de geslachtslijst tot Abraham terug.

Toch zal dit opschrift boven de geslachtsrol den Joden vreemd zijn voorgekomen.

Het was gebruikelijk om bij de vermelding van een geslacht natuurlijk den stamvader voorop te laten gaan, om dan vervolgens al de nakomelingen van dezen vader te noemen.

Een geslachtsrol moest aanvangen met, en genoemd worden naar de voorouders.

Het Oude Testament sluit zich bij deze gewoonte aan. Genesis 5 geeft de nakomelingschap van Adam door Seth tot Noach. Toch wordt dit hoofdstuk niet genoemd naar Noach, maar naar Adam. Dit is, zoo luidt de aanvang van dit hoofdstuk, het boek van Adam's geslacht.

In het slot van het boek Ruth wordt weergegeven hoe het huwelijk van Boaz met Ruth ingevoegd wordt in de geslachtslinie, waaruit David geboren zal worden. Ook daar worden niet de geslachten in verband gezet met den nakomeling, maar met den stamvader.

Dit nu, zoo vangt de genealogie aan, zijn de geboorten van Perez; Perez gewon Herzon, enz. (Ruth 4: 18). Dan volgen de schakels in de opeenvolgende geslachten om over Isai bij David te eindigen.

Zelfs al zou nu eens van deze gewoonte afgeweken

baar zijn aan het adres van den scriba der deputaten: Ds T. Hagen, Koornmarkt 20a, Delft.

Een reisattestatie wordt niet verleend naar een bepaalde kerk en is feitelijk niet anders dan een bewijs van lidmaatschap.

Het was toen niet deenlijk om daarvan duplicaten aan kerkeraden te zenden, aangezien velen niet wisten tot welke kerk zij zich moesten wenden en die dit wel wisten konden elken dag weer worden overgeplaatst naar ergens anders in Nederland.

Wij hebben aan Ds Hagen verzocht ons modellen voor reisattestaties te willen toezenden en aan ons verzoek werd heel spoedig voldaan. Deputaten voegden daarbij het advies een duplicaat van de verstrekte reisattestaties te zenden aan de betrokken legerpredikanten en voegden daarbij een opgave van al de gereformeerde legerpredikanten met opgave van hunne adressen en bij welke onderdeelen zij waren ingedeeld.

Wij hebben ons aan dat advies gehouden, in het vertrouwen, dat de legerpredikanten zich dan wel in verbinding zouden stellen met de betrokken kerkeraden.

Naar mijn meening had de classis Amersfoort zich beter tot de Deputaten voor de militairen kunnen wenden dan door middel van de pers de kerkeraden, die volgens de gestelde bepalingen hebben gehandeld, in gebreke te stellen.

Met de meeste hoogachting,

E. DE BOER,

Scriba van den kerkeraad te Bussum.

Tot zoover het kerkeraadstuk. Het „in gebreke stellen“ was, geloof ik, allerminst als aanklacht bedoeld. K. S.

Over de kerk.

Uit een brief van wijlen prof. dr H. Bavink aan den toenmaligen ds F. M. ten Hoor te Franeker, poststempel Kampen 21 Sept. '95:

„Ik was het met K's (dr A. Kuiper's, K. S.) onderscheiding van ziehtb(are) en onz(ichtbare) kerk inder tijd niet eens, maar wel met deze tusschen instituut en organisme.“

Tot zoover de aanhaling.

Men begrijpt, dat het mij om den eersten zin te doen is.

Afwijking van de belijdenis?

Welneen, een rustige overweging van een Kamper hoogleraar destijds. K. S.

Een missive aan Burgemeester en Wethouders.

Naar mij gemeld wordt uit Zuid-Beijerland, heeft de kerkeraad het volgende stuk verzonden aan het adres van het college van B. en W. van de gemeente Zuid-Beijerland:

Indien destijds ten voordeele van de armen uit deze gemeente zonder andere aanduiding, door onze voorouders goederen beschikbaar gesteld zijn, verzoeken wij U beleefd, in verband met het bepaalde in art. 925 van het Burgerlijk Wetboek, j. o. art. 16 van de armenwet en § 2 van het sedert gewijzigde Koninklijk besluit van 18 Juli 1912 S. 264, de aan onze diakonie — voorkomende op de lijst van in deze gemeenten gevestigde instellingen van weldadigheid, opgemaakt ingevolge Art. 33 van de Armenwet — toekomende haten uit deze z.g. historische armengoederen te onzer beschikking te willen stellen, daar wij in de huidige tijdsomstandigheden leden in den nood onzer behoeftige leden, niet naar behooren kunnen voorzien.

kunnen worden, dan zou dit naar de zinswijze van de Joden stellig niet mogen gebeuren bij Abraham's geslacht.

Want Abraham stond bij de Joden, toen Mattheüs zijn evangelie schreef, in zeer hoge eere. Deze patriarch was in de beschouwingen der Joden en in de litteratuur der Rabbijnen langzamerhand tot een soort bovenaardsch wezen uitgroeid. Hadden de Grieken en Romeinen hun halfgoden en heroën, de Joden hadden de hunne in hun nationalen heros Abraham. Zijn optreden was door vele wonderverhalen en legenden omkransd en zijn graf in Hebron was een soort van bedevaartplaats geworden (vgl. Kittel, Wörterbuch, I).

Dan moest het, in dit licht gezien, vanzelf spreken, dat, als gehandeld werd over de nakomelingschap van Abraham, deze in eigen persoon vooropging en dat de geslachtslijst naar hem genoemd werd. Mattheüs moest, wilde hij de goede vormen in acht nemen en wilde hij rekening houden met de heersche meening van zijn tijd, schrijven: het geslachtsregister van Abraham. Was men daarover tot klaarheid gekomen, dan kon verder gediscuteerd worden over de vraag of de naam van den Verlosser nu al in deze lijst kon worden opgenomen!

En toch schrijft Mattheüs: de geslachtsrol van Jezus Christus.

Want Mattheüs schrijft het evangelie. Hij schrijft niet om de Joden te behagen, maar om te bewijzen, dat Jezus is de Christus.

Jezus Christus moet vooropgaan, ook al is dit Schriftwoord al dadelijk een ergernis voor de eigengerechte Joden. Het gaat nu immers niet om den stamvader, maar om Hem, Die het karakter van deze geslachtslijst bepaalt.

Mattheüs kan Jezus Christus niet laten opkomen in de schaduw van de groote figuur van vader Abraham, maar hij wil aantoonen, dat Jezus is de Christus, de Zoon van den levenden God. (Matth. 16: 16.)

Mattheüs schrijft evangelie. Het geslacht van Abraham wordt inderdaad door Jezus Christus bepaald. Het is niet zoo, dat in het optreden van Jezus enkele kenmerkende trekken terug zijn te vinden, die in het groot reeds in Abraham den doorlichtigen stamvader aan-

Tot
Weijer
dank
melden
uitziet
aange

U

Na
steeds
levens

Wel
over
waar
nen, i
te bep
bied o
open

Ziet
en in
dan h
deelin
werk
littera
spann
aan c
geen
steller

Ver
nog i
men
gebeu
en zie
verha
geeff
ring
valler
overb

Mei
gang
hij n
een i
van i
een l

Uit
als ec
open
leven
Zijn

Fries
zich
loope
in st
schel
Uit

wezig
op so
en da
af te

Jezu
Abrah
deele
heurt

Jezu
patria
geslac
stamb
de vol
in Be
uit da
zal zij
van d

Niet
Abrah
van Je
tus is
het ne
bereid
levens
naar i
in de

Dat
kind i
een o
Kind
doen g
gebrac
Jozef
en dat
David

zoodat
gebore
Zoon,
vader
eeuwij
D.

der depu-
elft.
naar een
re dan een
duplicaten
niet wisten
die dit wel
vergeplaatst

is modellen
en aan ons
staten voeg-
e verstrekte
legerpredi-
van al de
van hunne
varen inge-

den, in het
h dan wel
kken korke-

rsfoort zich
ren kunnen
kerkeraden,
gehandeld,

BOER,
n kerkeraad
sum.

gebreke stel-
cht bedoeld.
K. S.

ack aan den
poststempel

(S.) onder-
kerk inders-
en instituut

sten zin te

en Kamper
K. S.

nders.

land, heeft
en aan het
de gemeente

nen uit deze
r onze voor-
n, verzoeken
lde in art.
t. 16 van de
e Koninklijk
ze diakonie
gemeenten
e, opgemaakt
nende baten
te onzer be-
de huidige
nzer behoef-
oorzien.

nswijze van
Abraham's

mattheus zijn
ze patriarch
de literatuur
soort boven-
eken en Ro-
a hadden de
zijn optreden
in omkrans
bedevaarts-
l).

zelf spreken,
ngschap van
g en dat de
thetis moest,
en wilde hij
ing van zijn
raham. Was
kon verder
naam van
opgenomen!
ol van Jezus

schrijft niet
bewijzen, dat

s dit Schrift-
engerechtig
stamvader,
geslachtslijst

opkomen in
er Abraham,
Christus, de
6.)

t van Abra-
bepaald. Het
enkele ken-
in het groot
nvader aan-

Tot zoover het bericht, dat mij door den scriba, hr. Weijers, werd toegezonden en waarvoor ik hem zeer dank. Br. W. bericht, dat hij het resultaat me later wel melden wil. Graag. Velen zullen er belangstellend naar uitzien; het is een ook uit rechtsoogpunt belangrijke aangelegenheid.

K. S.

LITERATUUR EN KUNST

Een nieuwe wending.

G. Mulder: Een liberaal man. — D. A. Damen's Uitg. Mij. N.V., 's-Gravenhage.

Naast den roman, die het leven herschept, heeft steeds het verhaal, dat een kijk geeft op bepaalde levensverhoudingen, zijn plaats ingenomen.

Wel zijn er diepzinnige beschouwingen geleverd over de verhouding tusschen roman en verhaal, waarbij literatuur en lectuur goede criteria schenen, maar door de onmogelijkheid de juiste grens te bepalen tusschen beide soorten binnen het gebied der fraaie letteren, is het voor velen nog een open vraag, wat zij er onder hebben te verslaan.

Ziet men in den roman een ernstig bedoeld werk en in het verhaal meer de ontspanningslectuur, dan heeft men kans in de zelfde onbillijke beoordeeling te vervallen, door lectuur en ontspanningswerk lager aan te slaan dan den roman en de literatuur. Een roman kan toch evengoed ter ontspanning dienen, en een verhaal kan immers wel aan de hoogste literaire eischen voldoen? Er is geen reden het eene genre boven het andere te stellen.

Verder komt men wellicht — hoewel ook dan nog niet alle moeilijkheden zijn opgelost — als men het verschil hierin zoekt, dat de roman het gebeuren vooral zelf in verband met het karakter en zieleleven der handelende personen, terwijl het verhaal eenvoudig een stuk leven realistisch weergeeft. Het voordeel hiervan is, dat de waardeering naar hogere of lagere kunst komt te vervallen, doordat alleen een andere gerichtheid overblijft.

Men mag dan ook niet spreken van achteruitgang bij den bekenden schrijver G. Mulder, als hij na het schrijven van enkele romans, zelfs van een roman-cyclus, overgaat tot het publiceren van de lotgevallen van Sikke Tjommies Haarsma, een liberaal man, uit zijn laatste levensjaar.

Uit zijn romans was Mulder ons reeds bekend als een bekwaam verteller, iemand die niet alleen open stond voor de tragiek van het leven, maar levens een scherp gevoel had voor den humor.

Zijn indringende kijk op het gecompliceerde Friesche volkskarakter maakt het hem mogelijk, zich gemakkelijk te verplaatsen in de meest uiteenlopende situaties, zijn vertellers-talent stelt hem in staat er een levendige, boeiende of komische schets van te ontwerpen.

Uit den aard van het werk is het laatste boek

wezig zijn; ook niet, dat Jezus Christus in Zijn optreden op sommige punten weer afwijkt van Zijn voorvader en dat daaruit Zijn eigen persoonlijkheid vooral valt af te leiden.

Jezus Christus komt wel op uit een geslacht. Hij is Abraham's zaad — maar Hij wordt niet geheel of ten deele verklaard uit dat geslacht. Want Hij is op Zijn beurt zelf de wortel van dat gansche geslacht.

Jezus Christus is van het geheele geslacht van den patriarch de basis, het fundament. En Hij leidt dat geslacht door de eeuwen heen, en Hij doet den eenen stamhouder na den andere geboren worden, opdat in de volheid des tijds hij de geboorte van Jezus Christus in Bethleem deze profetie vervuld zou worden, dat uit dat geslacht zou voortkomen Hij, die een Heerscher zal zijn in Israël, en Wiens uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid. (Micha 5:1.)

Niet Abraham is er dan eerst, en als gevolg van Abraham's godvruchtig leven de belofte en de komst van Jezus Christus in dat geslacht; maar Jezus Christus is er eerst, en uit Hem is Abraham. Zoo is het naar den Raad Gods. De Zoon van God, Die Zich bereid verklaarde om in te dalen in onze menschenlijke levensverbanden, bracht Abraham uit Ur der Chaldeen naar Kanaän en later David op den troon van Israël in de plaats van Saul.

Dat is het wonder van het Kerstfeest: niet dat een kind in de kribbe gelegen heeft als de laatste loot van een oud en vervallen koningsgeslacht, maar dat dat Kind Jezus Christus Abraham eeuwen te voren heeft doen gaan naar Kanaän, en David van achter de schapen gebracht heeft naar den koningstroon in Jeruzalem en Jozef en Maria heeft doen optrekken naar Bethleem, en dat geslacht van Abraham en dat Koningskind van David in elke eeuw heeft behoed, Godlijk, wonderbaar, zoodat Hij, Die in Bethleem in groote vernedering geboren zou worden, zou kunnen opstaan als David's Zoon, als Abraham's beloofde Nazaat, om Abraham, den vader der geloovigen, en zijn geslacht te verlossen voor eeuwig.

D.

H. M.

minder een gesloten eenheid dan zijn vroegere romans. Het bestaat uit een reeks van hoofdstukken, waarin telkens een nieuwe gebeurtenis verteld wordt, echter zoo, dat tenslotte de figuur van den hoofdpersoon voor ons oprijst. De hoofdstukken dragen een soort uitgebreiden titel, waarin de korte inhoud van het verhaalde opgesloten zit.

Aanvankelijk krijgt de lezer den indruk, dat Sikke Haarsma een groot geworden Dik Trom, of een verjongde Tjil Uilenspiegel is. Zijn streken zijn niet minder gewaagd, alleen wat duurder, dan die van genoemde voorgangers. Soms naderen zij een zeer vergelegen grens van geloofwaardigheid, soms ook gaan zij over de schreef van het betamelijke. Als Haarsma inplaats van den candidaat, zijn stalknecht laat preeken in een beroepende gemeente, is dit niet meer een grap, zelfs niet voor een liberaal man. Wanneer men echter het motto van het boek gelezen heeft, kan men het verhaal weer appreciëren, als gebeurd in vroeger tijd, toen er „gekke dingen" gebeurd zijn, waarvan je nu zou staan te kijken! Ieder kent van die verhalen uit den goeden ouden tijd, die op zeer verschillende plaatsen „moeten" gebeurd zijn. De grootste waarde ervan is de leuke verhaaltant.

Mulder is er uitnemend in geslaagd, zijn verhalen smakelijk op te dienen. De korte, losse zinnen geven een vlot verloop, ze geven tevens den schrijver gelegenheid ongemerkt een opmerking van diepen waarheidszin te lanceren. Schertsend worden de meeste waarheden verkondigd, en Mulder maakt er een ruim gebruik van; velen kunnen er schoenen aantrekken, die hun passen.

Reeds hieruit blijkt, dat de schrijver niet een reeks humoresken beoogde te schrijven, een roeks van doelloos grappige stukjes. Het boek gaat dieper en naarmate men verder leest, worden de verhalen minder uitbundig; ze houden ook meer verband met elkaar en onthullen tenslotte volledig de tragische figuur van Sikke Haarsma.

Het is weer een bekend feit, dat humoristen dikwijls in wezen pessimisten zijn, die achter den lach hun innerlijk leed of hun onvoldaanheid met het leven verbergen. Ook Haarsma blijkt geen zorgeloze Tjil Uilenspiegel te zijn. Hij moet wat doen, iets dols, iets buitengewoons, om sombere gedachten te verdrijven. De oude vrijgezel wil trouwen met de dochter van den dominee, die wel voor hem voelt, maar haar vader niet verlaten wil.

Met tal van verhalen wordt de ontkenning voorbereid. Een brave schipper sterft, nalatende een verloren zoon en een vreeselijk koppige vrouw. Haar broer, een verwaarloosde zonderling, die eens zijn vrouw vermoordde, wordt door Haarsma naar zijn huis gebracht, niet zonder een lugubere grap, waarachter hij zijn medelijden weer verbergt. De gereinigde zonderling sterft dien zelfden nacht in het huis van zijn zuster Jolmer. Daardoor komt er contact tusschen haar en Haarsma. De buitengewoon wilskrachtige vrouw weet hem onder beslag te krijgen. Enkele spannende gebeurtenissen, die de vrouw een magisch karakter geven, bereiden Haarsma's nederlaag voor. Toch weet hij nog iets goeds te bewerken: de harde moeder neemt haar teruggekomen zoon aan. Zij moet huijgen, zij het dan ook niet voor hem, die haar tot vrouw vraagt. De zoon moet boete doen, voor wat hij zijn vader aandeed, maar anderen volgen in boete doen. Het is weer Haarsma — de man met het sterke, zachtheid verbergende karakter, die er den sloot toe geeft. Dan ziet hij ook in, hoeveel leed hij zijn huishoudster berokkend heeft, door haar niet ten huwelijk te vragen, die alles voor hem geweest is. Het geval, dat komisch lijkt door de driedubbele huwelijksaanzoeken van Haarsma, vindt een tragische ontknooping. Geheel in zijn lijn kondigt Haarsma zelf zijn dood aan en de verwonderde dorpelingen vinden hem en de huishoudster dood, gestorven op onverklaarde wijze.

Ook in het tweede deel, waarin geen dulle streken meer voorkomen, is de schrijver zich zelf gelijk gebleven, ja, is hij zelfs beter dan in het eerste. Boven de grappigheid gaat toch de humor uit, die telkens doorbreekt in het laatste gedeelte. De dwaze streken van Haarsma behouden hun grappigen kant, maar ze blijken voort te komen uit het goede hart van een man, die meeleeft met zijn menschen, die ondeugd straft, onrecht wil herstellen, het goede zoekt, maar den waren grond van het weldoen niet kan vinden. Een liberaal man in elk opzicht, die anderen op eigen, vreemde, dwaze manier de hulp zoekt te verleen, die hij in eigen leven moet ontfangen.

Dit nieuwe boek van Mulder is anders, dan zijn vorig werk. Hij laat er zich in gaan, schrijft los en levendig, gezellig en boeiend, maar richt zich niet opzettelijk naar de diepere drijfkrachten van het levensgebeuren. Het wordt een sprekende film, waarin de handeling overheerscht.

Een verbazend aardig boek voor iedereen, met verborgen ernst achter den lach. Een boek dat misschien nieuwe perspectieven opent.

Gron.

H. S.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Kerstmis en de nood van dezen tijd.

Men zegt, dat de wereld in nood verkeert. De menschen op straat vertellen het elkander; in gezelschappen wordt er over gesproken.

Professoren en predikanten; dichters en journalisten hebben de noodklok geluid, dat het uitgalmde over de landen en stil maakte hen, die het hoorden. Men zegt, dat de wereld in nood is; en het is waar. Dat is altijd waar, maar voor onze dagen geldt dat bijzonder.

De vraag is maar: „waarin bestaat die nood?" Is het de werkloosheid, de malaise in zaken, de oorlog?

Och neen; deze dingen mogen in onze dagen wat erger zijn dan zij tevoren waren; deze dingen mogen het leven moeilijk maken, zij vormen den nood niet.

Ik zie vóór mij een man, die, ver van zijn vaderland, verkeert onder vreemden.

Hij heeft het moeilijk; zijn geld verloor hij; een betrekking kan hij niet vinden; zijn gezondheid is gebroken.

Maar dat hij zich in nood gevoelt, dat komt niet van deze dingen; dat komt hierdoor, dat hij zich verlaten weet; dat er om hem heen, in dat vreemde land, niemand, niets is, dat hem met zijn ellende draagt; waarop, waarin hij met zijn ellende rusten kan.

Dat geeft hem het bange besef, dat hij geen grond onder den voet heeft, waarop hij kan staan om zijn last te dragen, dat hij geen houvast boven zijn hoofd heeft, waaraan hij zich kan vastklemmen, om niet weg te zinken in den afgrond, die onder hem gaapt.

Breng dien man weer thuis, en — in die omgeving van gewende, vertrouwde dingen; van menschen, die hij kent, wier taal hij verstaat, zal hij de moeite, die hem tevoren dreigde te verstikken, met blijdschap dragen.

De nood heeft opgehouden.

Ik zie een kind, dat ziek ligt bij vreemde menschen, ver van vader en moeder.

De kooris doet zijn hart jagen, zijn slapen bonzen; pijn doet zijn leden beven. — Dat is moeilijk, maar dat is niet de nood van dat kind. Dit is zijn nood, dat het in zijn moede niet bij moeder is, dat het zich hulpeloos gevoelt.

Breng dat kind thuis, waar moeders koele hand zich op zijn voorhoofd legt, waar moeders hand zijn hand grijpt, waar moeders stem hem zoete woordjes fluistert in het oor en — de nood is weg, daar komt rust over hem; daar zal het, als het moet, rustig sterven.

Dat is het beeld van den mensch in zijn nood. Het is niet de werkloosheid, het is niet de armoede, het is niet de oorlog of het oorlogsgevaar, wat ons in nood doet zijn, maar dit is het, dat de menschheid bij haar moeite geen grond onder den voet, geen houvast boven haar hoofd weet.

Vóór dat de groote oorlog in 1914 uitbrak, verbeeldde de menschen zich zoo'n grond, zoo'n houvast te hebben. Ze voelden zich gedragen de één door het ideaal van het Socialisme, de ander door de algemeene verwachting van de langzame Ontwikkeling van mensch en menschheid naar de volmaaktheid toe; en als straks de oorlog eerst deze verwachtingen heeft stukgeslagen, dan tracht men daaraan nieuwe gestalten te geven in Volkenbond en Vredesbeweging, van Communisme en Nationaal-Socialisme.

Totdat — ook al deze dingen bleken een grondslag te zijn, die den mensch in zijn nood niet kon dragen, een houvast, dat, als het er op aankwam, afbrak en de menschheid bij zijn zuizende vaart naar de diepte niet kon tegenhouden.

En nu is de nood losgebroken; o, die angst der hulpeloosheid, der reddeloosheid.

Storm is niet erg, zoolang het schip het maar houdt en het roer niet breekt en de radio-installatie maar fungeert; maar o, die angst, als roer en radio breken en de bodem openspijlt en het schip onderduikt in de niet te peilen bruisende diepten.

Zoo is het nu met de wereld; dat is de nood, die in het woord van den man van de straat, in toespraak en literatuur klank krijgt:

„Help! ik verga; 's levens wrak is bedolven; Zeifs is de hoop, laatste plank mij ontrooft.”

En midden in die wereld komt nu het Kerstfeest.

Kerstfeest; neen, dat is niet het feest, dat de menschen er van hebben gemaakt, en waaraan ik hoe langer hoe meer een hekel krijg. Het feest van papieren klokken en mooi versierde boompjes en geschenkjes; niet het feest, dat eigenlijk op één lijn staat met Sinterklaas; een feest, dat men evengoed in de kroeg zou kunnen vieren als in de Kerk.